UITTREKSEL
DAGVAARDING IN EEN WAMCA-PROCEDURE
(WET AFWIKKELING MASSASCHADE IN COLLECTIEVE ACTIE)

Uitgebracht op 4 november 2026 door:

EISERES

De stichting **Stichting PFAS Vrij Green Claim**, statutair gevestigd en kantoorhoudend te Dordrecht, in deze zaak woonplaats kiezende aan de Molenwerf 16 (1014 BG) te Amsterdam op het kantoor van Kennedy Van der Laan N.V. (hierna te noemen: "**de Stichting**")

Advocaten: mrs. M. Bacon, mr. H.P. Verdam en dr. C. Jeloschek

Tegen

GEDAAGDEN

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid **Chemours Netherlands B.V.**, statutair gevestigd te Dordrecht en kantoorhoudende aan de Baanhoekweg 22 (3313 LA) te Dordrecht, geregistreerd in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 54013445 (hierna te noemen: "**Chemours Netherlands**")

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid **Celanese Polymer Products Netherlands B.V.**, statutair gevestigd te Dordrecht en kantoorhoudende aan de De Asselen Kuil 24 (6161 RD) te Geleen, geregistreerd in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 60725400 (hierna te noemen: "**Du Pont (nieuw)**")

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid **Corteva Holding Netherlands 2 B.V.**, statutair gevestigd te Bergen op Zoom en kantoorhoudende aan de Zuid-Oostsingel 24D (4611 BB) te Bergen op Zoom, geregistreerd in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 23026458 (hierna aan te duiden als "**Du Pont (oud)**")

INLEIDING EN KERN VAN DE ZAAK

Met deze dagvaarding stelt de Stichting namens circa 550.000 burgers die in de directe omgeving van de fabriekslocatie van Chemours in Dordrecht wonen (de **Omwonenden**) een aantal vorderingen in tegen Chemours die alle betrekking hebben op of voortvloeien uit de decennialange lozingen, emissies en lekkages van PFAS vanuit de fabriekslocatie waardoor de gezondheid van mens en leefomgeving ernstig zijn vervuild en geschaad.

PFAS is een verzamelterm voor een grote groep chemische stoffen die worden gebruikt in verschillende producten en toepassingen. PFAS hebben bepaalde nuttige eigenschappen, maar zijn allemaal ook giftig en vrijwel niet uit het milieu te verwijderen als zij daarin eenmaal terecht zijn gekomen. Blootstelling aan PFAS wordt inmiddels in verband gebracht met verschillende vormen van kanker, een verminderde immuunrespons en onvruchtbaarheid. De toenemende zorgen over PFAS hebben ertoe geleid dat alle PFAS in 2024 door de Nederlandse overheid als Zeer Zorgwekkende Stof zijn gekwalificeerd. Dat betekent dat de producent of gebruiker van die stof de uitstoot ervan moet voorkomen of in elk geval moet minimaliseren.

Chemours stoot als onderdeel van haar productieprocessen tientallen soorten PFAS uit. Dat gaat volgens Chemours om tienduizenden kilo's PFAS per jaar. Dat is minder dan vroeger, toen de uitstoot in elk geval in de honderdduizenden kilo's lag, maar nog altijd een zeer grote hoeveelheid als wordt bedacht dat de schadelijkheid van PFAS voor de mens wordt berekend in nanogram per kilo lichaamsgewicht. Een nanogram is een miljardste gram. Bovendien heeft de Stichting gegronde redenen om te vermoeden dat de uitstoot die Chemours veroorzaakt aanzienlijk hoger is dan Chemours aan de autoriteiten opgeeft. Dat komt onder meer omdat een deel van haar uitstoot bij autoriteiten niet in beeld is, onder meer omdat telkens weer een "onbekende" PFAS ontdekt wordt. Daarnaast wordt de omvang van de emissie die Chemours doorgeeft aan de autoriteiten niet onafhankelijk geverifieerd. Onafhankelijk uitgevoerde metingen die niet vooraf zijn aangekondigd ontbreken tot op heden vrijwel volledig. Hierdoor kan de juistheid van de cijfers niet worden gegarandeerd.

Het staat verder vast dat Chemours in elk geval vanaf de jaren '80 van de vorige eeuw op de hoogte is geweest van de gezondheidsrisico's die blootstelling aan PFAS met zich brengt. Zij heeft er echter om commerciële redenen voor gekozen deze informatie niet met de autoriteiten te delen en heeft de uitstoot in de jaren '90 zelfs flink opgeschroefd. De rechtbank van Rotterdam heeft in de rechtszaak van de gemeenten Dordrecht, Molenlanden, Papendrecht en Sliedrecht tegen Chemours geconcludeerd dat Chemours door de uitstoot van PFAS naar de lucht in het verleden onrechtmatig heeft gehandeld en dat Chemours de vergunningverlener en de gemeenten in deze periode onvoldoende heeft ingelicht over de mogelijke risico's van deze uitstoot. Het gevolg daarvan is geweest dat Omwonenden tientallen jaren aan zeer grote hoeveelheden PFAS zijn blootgesteld en dat de regio ernstig vervuild is geraakt.

Ook nu erkent Chemours deze feiten niet. Chemours verzet zich hevig tegen iedere vorm van verscherpte regelgeving en is niet bereid om – op korte termijn – haar uitstoot te staken of PFAS volledig uit te faseren of te vervangen voor alternatieven voor PFAS-toepassingen die al beschikbaar zijn.

Het bestaande stelsel van vergunningverlening, handhaving en toezicht (VTH) is niet uitgerust om de gezondheidsbelangen van burgers voldoende te beschermen. Hierover is al door verschillende commissies en instanties de noodklok geluid. Gezondheidsbelangen van omwonenden delven binnen dit systeem, als gevolg van de manier waarop het is opgezet en opereert, altijd het onderspit ten faveure van economische of andersoortige belangen van Chemours en/of de overheidsorganen die met het toezicht zijn belast. Vergunningstrajecten lopen zeer traag, er bestaat een grote kennisasymmetrie, instanties zijn voor informatie over de uitstoot van Chemours in belangrijke mate afhankelijk van de informatie die Chemours hen hierover geeft en het systeem van vergunningverlening, toezicht en handhaving is gefragmenteerd. Door deze combinatie van factoren is het VTH-stelsel gebrekkig en niet effectief. En ondertussen gaat de uitstoot maar door.

De uitstoot van PFAS door Chemours en de onduidelijkheid over de gevolgen daarvan zorgen voor begrijpelijke gevoelens van angst en onzekerheid bij Omwonenden over het effect dat de jarenlange blootstelling heeft op hun gezondheid en die van hun (klein-)kinderen. De uitstoot heeft bovendien de leefomgeving, waaronder de tuinen van Omwonenden, ernstig verontreinigd. Op Chemours rust naar de mening van de Stichting een zorgplicht om de uitstoot te beëindigen en/of op korte termijn uit te faseren en Omwonenden voor de als gevolg van de uitstoot geleden materiële en immateriële schade te compenseren.

De Stichting heeft zich met deze eisen tot Chemours gewend. Zij is echter niet bereid gebleken aan de eisen van de Stichting tegemoet te komen. Daarom ziet de Stichting zich genoodzaakt zich te wenden tot de civiele rechter.

De Stichting vordert in deze procedure verschillende verklaringen voor recht die de aansprakelijkheid van Chemours vastleggen. Daarnaast vordert de Stichting dat Chemours de uitstoot van PFAS zo snel mogelijk uitfaseert en uiterlijk op 31 december 2030 geheel zal hebben beëindigd en met een plan komt dat die uitfasering waarborgt, waarbij de uitstoot van PFAS tot aan het moment van gehele beëindiging ieder jaar lager is dan het jaar ervoor. Ten slotte vordert de Stichting een aantal schadevergoedingen die Omwonenden zullen compenseren voor de schade die zij hebben geleden door de blootstelling aan de uitstoot van PFAS door Chemours.

Omwonenden hebben elk vertrouwen verloren dat Chemours met hun gezondheidsbelangen rekening zal houden en zien de politieke processen in Europa en in de Tweede Kamer rond restricties ernstig vertraagd en verzwakt. De Stichting vraagt de rechtbank daarom om een vonnis dat Chemours dwingt haar verantwoordelijkheden jegens Omwonenden te nemen.

ONTVANKELIJKHEID

De Stichting is een *grass roots* beweging, georganiseerd door en voor burgers, inmiddels doorgegroeid en ruimschoots voorzien van de expertise en middelen die noodzakelijk zijn voor het voeren van de onderhavige procedure.

De Stichting behartigt de belangen van circa 550.000 Omwonenden en geniet brede steun van maatschappelijke organisaties en Omwonenden. Zij zet zich sinds haar oprichting actief in voor zowel de

financiële als ideële belangen van de Omwonenden. De Stichting is een belangenbehartiger met ervaren en deskundige bestuurders, en fungeert als aanspreekpunt voor en spreekbuis van Omwonenden. Haar bestuur bestaat (deels) uit Omwonenden die zich op verschillende manieren al jarenlang inzetten voor de beëindiging van de blootstelling van de regio aan de uitstoot van PFAS. De Stichting heeft een procesfinancier in de arm genomen om de hoge kosten van de procedure te kunnen betalen en laat zich bijstaan door Kennedy Van der Laan, een gerenommeerd advocatenkantoor.

De Stichting voldoet aan de vereisten voor ontvankelijkheid onder de WAMCA:

i. De collectieve actie valt onder de statutaire doelomschrijving;
ii. De collectieve vorderingen hebben een voldoende nauwe band met de Nederlandse rechtssfeer;
iii. De belangen waarvoor de Stichting opkomt zijn gelijksoortig en lenen zich voor bundeling;
iv. De belangen van de Omwonenden zijn voldoende gewaarborgd, de Stichting is voldoende representatief, heeft voldoende ervaring en deskundigheid en voldoet aan alle governance-vereisten zoals gesteld door de WAMCA;
v. De Stichting heeft tevens voldoende middelen en de zeggenschap ligt bij haar;
vi. De Stichting heeft voldoende getracht het gevorderde buiten rechte te bereiken, door het voeren van overleg met Chemours;
vii. De collectieve vorderingen voldoen aan het meerwaardevereiste en zijn niet summierlijk ondeugdelijk.

De Stichting hecht grote waarde aan de bepalingen van de Claimcode. Zij heeft er daarom voor gekozen om de principes van de Claimcode statutair te verankeren. Het bestuur is in beginsel verplicht om de Claimcode na te leven. Elk besluit tot afwijking van de Claimcode heeft voorafgaande goedkeuring van haar raad van toezicht nodig.

De Stichting verzoekt de rechtbank haar op basis van haar werkzaamheden, haar positie, de omvang van de (financiële) belangen die zij behartigt en de steun die zij geniet aan te wijzen als exclusieve belangenbehartiger. De Stichting verzoekt de rechtbank deze beslissing gelijktijdig met de ontvankelijkheid te nemen om vertraging te voorkomen.

DE ACHTERBAN

In deze procedure komt de Stichting specifiek op voor de belangen van de personen die momenteel wonen of in het verleden woonden in (i) de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, (ii) de gemeente Vijfheerenlanden of (iii) de gemeente Lopik (hierna ook wel omschreven als “**Omwonenden**”), ongeacht of zij eigenaar of huurder zijn. Hiervan maken ook deel uit particuliere eigenaren van woningen met tuinen in de voornoemde gebieden (hierna ook wel omschreven als de “**Woningeigenaren**”). Omwonenden hebben gemeen dat zij allen zijn en/of worden blootgesteld aan schadelijke emissies van Chemours en daardoor materiële en immateriële schade lijden en hebben geleden.

SAMENVATTING VAN DE RELEVANTE FEITEN EN OMSTANDIGHEDEN

PFAS in het algemeen

PFAS vormen een groep van meer dan 10.000 kunstmatige stoffen. Zij hebben gemeen dat zij allemaal ten minste één gefluoreerd koolstofatoom bevatten. Deze sterke koolstof-fluorverbinding maakt vrijwel alle PFAS zeer persistent: zij breken onder natuurlijke omstandigheden niet of nauwelijks geheel af. Alle PFAS zijn bovendien in meer of mindere mate toxisch en bioaccumulatief. Dat betekent dat zij zich ophopen in organismen en voedselketens en – bij voortdurende blootstelling – voor gezondheidsrisico's zorgen. Bovendien zijn veel PFAS uitermate mobiel. Emissies naar lucht, lozingen op het riool en oppervlaktewater en verwerking van PFAS-houdend afval zorgen daarom voor uitgebreide en langdurige verspreiding, lokaal en wereldwijd. Verwijdering en vernietiging zijn technisch moeilijk, energie-intensief en zeer kostbaar. Voortgaande emissies leiden tot een steeds grotere, praktisch onomkeerbare blootstelling van mens en milieu.

Blootstelling aan PFAS vindt plaats via lucht, bodem, (grond-, drink- en oppervlakte) water en voedsel en via het gebruik van PFAS-houdende producten. PFAS worden in verband gebracht met aantasting van het immuunsysteem, lever- en schildklierverstoring, verhoogd cholesterol, vruchtbaarheids- en ontwikkelingsproblemen en bepaalde kankersoorten. Ongeboren en jonge kinderen zijn extra kwetsbaar, en ook zij worden al blootgesteld aan PFAS: ook in vruchtwater en moedermelk wordt PFAS aangetroffen.

De European Food Safety Authority ("**EFSA**") stelde voor de som van PFOA, PFOS, PFNA en PFHxS een *tolerable weekly intake* vast van 4,4 nanogram per kilogram lichaamsgewicht per week. Een nanogram is een miljardste gram. Een gemiddeld mens van 70 kilo mag zo dus wekelijks niet meer dan 0,308 microgram PFAS binnenkrijgen om op termijn gezondheidsrisico's te vermijden. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu ("**RIVM**") gebruikt deze waarde bij nationale risicobeoordelingen. De beoordeling blijft onzeker omdat van veel PFAS onvoldoende gegevens bestaan en mensen aan mengsels worden blootgesteld; gecombineerde stoffen kunnen additieve effecten veroorzaken. Wat wel duidelijk is, is dat voortdurend onderzoek naar de risico's en effecten van PFAS er tot op heden voor gezorgd heeft dat de aangehouden grenswaarden steeds fors naar beneden zijn bijgesteld, omdat uit de nieuwste onderzoeken steeds blijkt dat PFAS al bij nog lagere waarden zeer schadelijk kan zijn.

<u>PFOA</u>

PFOA werd tot oktober 2012 als dispergeermiddel gebruikt bij de productie van Teflon. PFOA is een voorbeeld van een PFAS met een relatief lange koolstofketen (behorend tot de zogenaamde 'long chain' PFAS). Dat maakt dat de stof behalve toxisch en persistent ook bioaccumulatief is en bij de mens een lange halfwaardetijd heeft. Onderzoek brengt PFOA onder meer in verband met nier- en teelbalkanker, lever- en schildkliereffecten, een verminderde immuunrespons, verhoogd cholesterol, voortplantingsschade en risico's voor moeder en ongeboren kind. PFOA is als zeer zorgwekkende stof ("**ZZS**") geclassificeerd en het gebruik door Chemours is in 2012 beëindigd. Door historische bodem- en waterverontreiniging en restemissies blijven Omwonenden echter aan deze stof blootgesteld worden. In de omgeving van Chemours zijn adviezen afgegeven die consumptie van moestuingewassen en kippeneieren afraden. Bloedonderzoek in de regio laat verhoogde PFOA-waarden zien ten opzichte van landelijke gemiddelden.

Korte keten PFAS, zoals GenX-stoffen

PFOA is in 2012 vervangen door de GenX-technologie. Daarbij worden verschillende PFAS gebruikt of geproduceerd. Chemours presenteerde GenX als minder milieubelastend en minder bioaccumulatief. GenX stoffen hebben een kortere koolstofketen (zij behoren tot de zogenaamde 'short chain' PFAS). Deze korte keten PFAS blijken echter nog altijd zeer persistent, toxisch en mobiel te zijn. Dier- en laboratoriumonderzoek wijst op effecten op lever, nieren, bloed, immuunsysteem, hormoonhuishouding, ontwikkeling en voortplanting en op mogelijk kankerverwekkend potentieel, ook bij milieurelevante concentraties.

Ultrakorte keten PFAS

Chemours stoot ook verschillende PFAS uit met een nog kortere koolstofketen. TFA is daarvan een voorbeeld. Deze 'ultra short chain' PFAS zijn extreem persistent en mobiel, zeer wateroplosbaar en moeilijk met reguliere waterzuiveringstechnieken te verwijderen. TFA ontstaat niet alleen als direct gevolg van productieprocessen, maar ook door afbraak van PFAS met langere koolstofketens. Mede als gevolg van deze indirecte belasting is TFA inmiddels veruit de meest voorkomende PFAS in water. Hoewel de voorlopige inschatting is dat de toxiciteit van TFA in vergelijking met PFOA per eenheid lager ligt, is de blootstelling aan TFA vele malen groter dan aan PFOA. Nieuwere onderzoeken naar TFA wijzen bij voldoende blootstelling op levereffecten en risico's voor voortplanting en ongeboren kinderen. Ook deze stoffen gelden in Nederland als ZZS.

F-gassen

F-gassen vormen ten slotte ook een belangrijk deel van de uitstoot door Chemours. Zij hebben een afwijkend risicoprofiel omdat de gassen zelf niet persistent zijn. Zij zijn echter wel toxisch en zijn daarnaast sterke broeikasgassen die bijdragen aan klimaatverandering. Bovendien kunnen F-gassen in de atmosfeer afbreken tot TFA, dat vervolgens via neerslag in bodem en water terechtkomt. Deze indirecte uitstoot van TFA blijft tot op heden volledig buiten beschouwing bij de emissieregistraties en vergunningen die op Chemours van toepassing zijn, als gevolg waarvan - onder meer - het probleem kleiner lijkt dan het is.

Tussenconclusie

Alle PFAS die Chemours uitstoot zijn dus in bepaalde mate persistent, toxisch, bioaccumulatief, mobiel en/of een broeikasgas en vormen als zodanig een gevaar voor de leefomgeving en gezondheid van Omwonenden. Omwonenden zijn decennialang aan veel te hoge niveaus van PFAS blootgesteld - ver boven de huidige risicogrenzen die in Europees verband en door het RIVM zijn vastgesteld. De uitstoot van PFAS dient daarom zo snel mogelijk te worden uitgefaseerd.

Maatschappelijke, politieke en juridische ontwikkelingen

Wetenschappelijke kennis, maatschappelijke zorgen en saneringskosten hebben geleid tot brede steun voor bronaanpak en uitfasering. Nederland, Duitsland, Denemarken, Noorwegen en Zweden hebben in 2023 een Europees restrictievoorstel ingediend voor PFAS als groep. Europese en nationale deelverboden lopen daarop vooruit. In de ons omringende landen hebben rechters verhoogde PFAS-waarden in bloed als letsel erkend en producenten, overheden en afvalverwerkers aansprakelijk of strafrechtelijk verantwoordelijk gehouden wanneer bron, blootstelling en schade voldoende concreet waren. In Nederland

lopen op dit moment verschillende bestuursrechtelijke, civiele en strafrechtelijke trajecten rondom Chemours en andere PFAS-lozers.

Chemours in Dordrecht

Gebruik en uitstoot van PFAS door Chemours

Chemours produceert in Dordrecht fluorpolymeren, fluorelastomeren en fluorhoudende koelmiddelen, onder merknamen als Teflon, Viton, Freon en Opteon. Daarbij worden veel verschillende PFAS gebruikt, gevormd en uitgestoten. De verspreiding vindt plaats via emissies naar de lucht, directe en indirecte (via het riool en de rioolwaterzuivering) lozingen op water en afvalverwerking door derden. Chemours is onderworpen aan registratieverplichtingen ten aanzien van haar uitstoot, maar die registraties geven maar een deel van haar totale uitstoot weer: zij omvatten niet alle stoffen of emissieroutes en laten PFAS die vrijkomen als gevolg van degradatie, productgebruik en verwerking aan het einde van de levensduur veelal buiten beschouwing. Bovendien bestaat er geen onafhankelijke controle op de juistheid van de opgave van de emissies door Chemours.

Wat uit de emissieregistratie in elk geval wel blijkt is dat de historische uitstoot nog hoger was dan de uitstoot heden ten dage, voor zover deze laatste bekend is. Waar de huidige uitstoot volgens Chemours nog altijd in de tienduizenden kilo's per jaar ligt, gaan schattingen over de historische uitstoot uit van honderdduizenden kilo's PFAS per jaar. De uitstoot van PFAS is niet altijd bijgehouden, omdat Chemours de risico's van PFAS verzweeg en de noodzaak tot emissieregistratie pas is ontstaan nadat autoriteiten zelfstandig van de risico's van PFAS op de hoogte raakten.

Vergunningen, toezicht en handhaving

Het stelsel van vergunningen-, toezicht- en handhavingsstelsel (het VTH-stelsel) is verdeeld over provincie, DCMR, Rijkswaterstaat, waterschappen, omgevingsdiensten en ILT. Deze fragmentatie, in combinatie met de beperkte mogelijkheden tot onafhankelijke metingen en de informatievoorsprong van Chemours maken het toezicht afhankelijk van Chemours en kwetsbaar. Vergunningverlening steunt noodzakelijkerwijs op informatie van het bedrijf, terwijl de uitstoot van onvergunde, nieuwe stoffen niet altijd door rapportage vanuit Chemours, maar soms pas door monitoring of handhaving zichtbaar wordt. Onder meer de Commissie Van Aartsen en de Onderzoeksraad voor Veiligheid constateren dat het VTH-stelsel onvoldoende slagvaardig is en de gezondheidsbelangen van omwonenden niet vanzelfsprekend beschermt. Chemours draagt aan deze bescherming niet, althans onvoldoende bij.

Chemours heeft verscherpte vergunningen, ZZS-classificaties en lasten onder dwangsom herhaaldelijk aangevochten. Tegelijk zijn recente vergunningsaanvragen die Chemours heeft ingediend voor ultrakorte keten PFAS volgens de ILT onvolledig geweest, waardoor procedures vertragen, terwijl de uitstoot onverminderd voortduurt. De combinatie van informatie-asymmetrie, gefragmenteerde bevoegdheden en juridisering heeft een "regime of permission" doen ontstaan waarin emissies lang kunnen voortbestaan zonder dat blootstelling op leefniveau en de schadelijkheid voor mens en milieu centraal staat.

Gevolgen voor de omgeving

De bodem, het grond- en oppervlaktewater en lokale voedselketens zijn als gevolg van de uitstoot door Chemours met PFAS verontreinigd. Onder de fabriek bevindt zich een omvangrijke, als ernstig en spoedeisend aangemerkte bodem- en grondwaterverontreiniging. Regionale onderzoeken tonen verhoogde PFOA-concentraties ver boven de landelijke achtergrondwaarde tot vele kilometers van de locatie, met de hoogste waarden in de overheersende windrichting. De verontreiniging kan zorgen voor hogere kosten bij gebruik van de grond en voor gezondheidsrisico's door het verblijf op de grond.

PFAS zijn ook aangetroffen in recreatiewater, voedsel en drinkwater en in bloed. Omwonenden hebben verhoogde PFOA-concentraties in hun bloed ten opzichte van de landelijke gemiddelden, die in vrijwel alle gevallen al boven de gezondheidskundige grenswaarden zitten.

Naast fysieke risico's leiden de langdurige onzekerheid over de omvang en de gevolgen van de uitstoot waaraan omwonenden zijn en worden blootgesteld ook tot aantoonbare psychische belasting. Regionale onderzoeken laten een sterk verhoogde bezorgdheid in de regio zien over gezondheid (inclusief vruchtbaarheid en de risico's van het geven van borstvoeding), kinderen, leefomgeving, de omvang van de uitstoot en het uitblijven van sanering. De tegenstelling tussen de publieke presentatie van Chemours als "goede buur" en zelfs "leider in duurzaamheid" enerzijds en haar reactieve opstelling, het verzwijgen van kennis over risico's, en haar verzet tegen beperkingen van de productie en verwerking van PFAS anderzijds, versterken deze begrijpelijke gevoelens van angst en wantrouwen. Er is sprake van gefundeerd wantrouwen en een chronisch gevoel van onveiligheid en onzekerheid.

RELEVANTE REGELGEVING (zorgplichten en minimalisatieplicht)

Voor de stofgroep PFAS bestaat momenteel geen specifieke regelgeving. De aanduiding PFAS betreft een chemisch-wetenschappelijke verzamelterm en vormt geen zelfstandige juridische categorie binnen de Europese en nationale wetgeving. De regulering van stoffen die chemisch als PFAS kwalificeren, is daarom niet onder één uniforme wettelijke noemer vastgelegd, maar vindt plaats via afzonderlijke bepalingen die zien op specifiek geïdentificeerde stoffen of nauw omschreven stofgroepen binnen verschillende wettelijke regimes.

Veel van de Nederlandse regelgeving voor chemische en/of gevaarlijke stoffen vloeit voort uit of bouwt voort op Europese richtlijnen en verordeningen, zoals de REACH-verordening, de POP-verordening, de Seveso III-Richtlijn, de Richtlijn Industriële Emissies, de F-gassenverordening en de Kaderrichtlijn afvalstoffen.

Verder zijn van het belang het OSPAR-verdrag en de daarbij behorende lijst van prioritaire stoffen (de 'List of Chemicals for Priority Action', ofwel LCPA). OSPAR heeft PFAS als groep, volgens de definitie van de OECD, als prioritaire stof aangemerkt. Als gevolg daarvan gelden in Nederland sinds 2024 alle PFAS als ZZS.

Deze Europese en internationale regelgeving is op haar beurt weer geïmplementeerd in Nederlandse regelgeving, zoals de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Voor historische emissies zijn in het bijzonder de zorgplichten uit de Wet milieubeheer, het Activiteitenbesluit milieubeheer en artikel 13 Wet bodembescherming relevant. Zij verplichten degene die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat stoffen of activiteiten gevaar of bodemverontreiniging veroorzaken, alle redelijkerwijs te verlangen maatregelen te nemen om gevolgen te voorkomen, te beperken en zoveel mogelijk ongedaan te maken.

Sinds 1 januari 2024 verplichten de artikelen 1.6, 1.7 en 1.7a Omgevingswet tot zorg voor de fysieke leefomgeving, preventie en beperking van nadelige gevolgen en, wanneer beperking onvoldoende mogelijk is, het achterwege laten van de activiteit voor zover dat redelijkerwijs kan worden verlangd.

Artikel 2.11 Bal concretiseert deze zorgplicht voor milieubelastende en lozingsactiviteiten. Deze bepaling verplicht onder meer tot het nemen van alle redelijkerwijs te vragen maatregelen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken, het treffen van passende preventieve maatregelen tegen milieuverontreiniging en ter bescherming van de gezondheid, het toepassen van de beste beschikbare technieken en het voorkomen van significante milieuverontreiniging. Verder bevat het Bal specifieke regels voor de exploitatie van een Seveso-inrichting en specifieke verplichtingen voor ZZS, waaronder de verplichting een vermijdings- en reductieprogramma op te stellen, de mogelijkheden voor verdere emissiereductie te onderzoeken en het bevoegd gezag periodiek te informeren over emissies en reductiemogelijkheden.

Deze bepalingen zien niet slechts op naleving van concrete grenswaarden of vergunningvoorschriften, maar bevatten ook een zelfstandige verplichting om actief preventieve en beperkende maatregelen te treffen. Een groot deel van de voorschriften is bovendien niet beperkt tot stoffen die formeel als ZZS zijn aangemerkt, maar geldt reeds op het moment dat Chemours redelijkerwijs kon voorzien of vermoeden dat de uitstoot van PFAS nadelige gevolgen kon hebben, en/of vloeit voort uit het feit dat de fabriek te Dordrecht als Seveso-inrichting is aangemerkt.

Voor een professionele partij als Chemours, die bedrijfsmatig werkt met schadelijke en persistente stoffen, mag worden verwacht dat zij actief onderzoekt welke maatregelen beschikbaar zijn om emissies verder te reduceren, deze maatregelen daadwerkelijk implementeert en blijft streven naar verdere minimalisatie van uitstoot naar lucht, water en bodem. Dit betekent dat Chemours niet kan volstaan met passieve naleving van formele normen, maar gehouden is om de uitstoot en verspreiding van PFAS waar mogelijk te voorkomen, de nadelige gevolgen van deze uitstoot te beperken en reeds ingetreden verontreiniging zoveel mogelijk ongedaan te maken. Dit geldt temeer omdat Chemours eerder en over meer kennis beschikt over de stoffen die zij produceert en uitstoot, dan aan kennis beschikbaar kwam en komt voor de publieke autoriteiten, bij wie over deze stoffen en hun uitstoot voortdurend sprake blijkt van kennisachterstanden.

In het hiernavolgende zal de Stichting toelichten dat Chemours dit niet of althans onvoldoende heeft gedaan en dat het handelen van Chemours kwalificeert als onrechtmatig handelen.

AANSPRAKELIJKHEID VAN CHEMOURS

De voortdurende uitstoot van PFAS door Chemours is onrechtmatig. PFAS zijn zeer zorgwekkende,

nauwelijks afbreekbare stoffen die schadelijk zijn voor zowel het milieu als voor de gezondheid. Chemours kende de risico's van PFOA al sinds de jaren zestig en was ook al geruime tijd bekend, of had bekend moeten zijn, met de risico's van GenX-stoffen en andere PFAS die zij uitstootte. Toch zette zij de emissies voort, waarschuwde zij Omwonenden en autoriteiten niet of onvoldoende en trof zij onvoldoende maatregelen om verontreiniging te voorkomen, te beperken of te herstellen.

Dit handelen en nalaten is onrechtmatig op meerdere, elkaar versterkende gronden: strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid, onrechtmatige hinder, inbreuk op persoonlijke levenssfeer en eigendom, schending van wettelijke en vergunningsplichten en, vanaf 1 februari 1995, risicoaansprakelijkheid voor gevaarlijke stoffen. Vergunningen nemen die civielrechtelijke aansprakelijkheid niet weg.

Strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid

Bij de beoordeling van onrechtmatige gevaarzetting zijn de ernst en omvang van de schade, de voorzienbaarheid daarvan, de aard van de gedraging en de bezwaarlijkheid van voorzorgsmaatregelen bepalend. De risico's zijn groot: PFAS dringen het lichaam binnen, breken niet of zeer langzaam af en worden onder andere in verband gebracht met effecten op het immuunsysteem en de lever, kanker, vruchtbaarheidsproblemen en geboorteafwijkingen. Ook bodem en water zijn moeilijk en slechts tegen hoge kosten te saneren.

De gevolgen voor Omwonenden zijn ernstig en langdurig. Zij worden blootgesteld aan verhoogde PFAS-waarden, vrezen gezondheidsschade voor zichzelf en hun kinderen en ervaren aantasting van hun veilige leefomgeving. Adviezen om geen eigen groenten, eieren of lokaal gevangen vis te eten, beperkingen bij zwemmen en recreatie en onzekerheid over de omvang van de blootstelling en over het gebruik en de afvoer van grond beperken het dagelijks leven en woongenot. Ook na beëindiging van verdere emissies blijft een belangrijk deel van de verontreiniging bestaan.

Deze gevolgen waren voorzienbaar. Binnen het concern bestond al decennialang kennis over persistentie, bioaccumulatie en toxiciteit van PFAS. Die kennis kan aan Chemours worden toegerekend, mede omdat binnen het concern kennis en onderzoeksresultaten werden gedeeld en van een professionele producent van gevaarlijke stoffen een adequate informatieorganisatie mag worden verwacht.

Voor zover er sprake was van onzekere risico's ontsloeg dat Chemours niet van handelen. Het voorzorgsbeginsel verlangt maatregelen zodra ernstige of onomkeerbare schade dreigt, ook zonder volledige zekerheid. Chemours had daarom nader onderzoek moeten verrichten, emissies moeten staken of althans zo snel mogelijk moeten uitfaseren en had omwonenden en autoriteiten doeltreffend moeten waarschuwen.

Economische belangen wegen niet op tegen bescherming van gezondheid en milieu. Het kon en mocht van Chemours worden verlangd dat zij adequate maatregelen zou treffen om deze risico's te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken, althans om Omwonenden en de lokale autoriteiten tijdig en volledig over de risico's te informeren en te waarschuwen. De daarmee gemoeide lasten wegen, gelet op de aard en ernst van de risico's, niet op tegen de belangen van bescherming van de volksgezondheid en het milieu.

Door deze maatregelen niet of onvoldoende te treffen en de uitstoot van PFAS desondanks voort te zetten, heeft Chemours dan ook een onaanvaardbaar gevaar in het leven geroepen en laten voortbestaan. Er is dan ook sprake van strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid in de zin van artikel 6:162 BW.

Onrechtmatige hinder

De verontreiniging vormt tevens onrechtmatige hinder in de zin van de artikelen 5:37 en 6:162 BW. De hinder bestaat uit een samenstel van blootstelling aan gevaarlijke stoffen, vervuiling van grond, water en lucht, aantasting van woongenot, gezondheidszorgen en concrete gebruiksbeperkingen. Zij is ernstig, structureel en duurt al tientallen jaren voort.

De gevolgen van de uitstoot van PFAS door Chemours wegen zwaar omdat PFAS onzichtbaar, persistent en nauwelijks uit het lichaam of de leefomgeving te verwijderen zijn. De onzekerheid over ziekten die zich pas later kunnen openbaren versterkt angst en stress. De belangen van Chemours rechtvaardigen deze hinder niet, temeer omdat zij risico's bagatelliseerde, informatie achterhield en vergunningvoorschriften herhaaldelijk overtrad.

Inbreuk op de persoonlijke levenssfeer en grondrechten

De uitstoot van PFAS vormt ook een inbreuk op de grondrechten van de Omwonenden. Ernstige milieuverontreiniging die gezondheid, welzijn of woongenot aantast, valt onder de bescherming van het recht op leven (art. 2 EVRM), lichamelijke integriteit (art. 11 Grondwet) en het recht op een schone en gezonde leefomgeving (art. 8 EVRM en art. 22 Grondwet). Ook de Verenigde Naties erkennen het recht op een schone, gezonde en duurzame leefomgeving als een mensenrecht.

Voor bescherming onder artikel 8 EVRM is niet vereist dat concrete individuele gezondheidsschade is bewezen; een ernstige en langdurige blootstelling die de kwaliteit van leven aantast en een verhoogd gezondheidsrisico veroorzaakt, is voldoende, zo volgt uit jurisprudentie van het EHRM.

Deze grondrechten werken door in de civielrechtelijke verhouding. Een inbreuk op persoonlijkheidsrechten kan zelfstandig een onrechtmatige daad opleveren en mensenrechten geven mede inhoud aan de zorgvuldigheidsnorm van artikel 6:162 BW. Internationale normen voor verantwoord ondernemen verlangen bovendien dat bedrijven mensenrechten- en milieurisico's actief voorkomen, beperken en herstellen. Chemours heeft als producent met een kennisvoorsprong een eigen verantwoordelijkheid en kan zich niet achter overheidsoptreden of vergunningverlening verschuilen.

Inbreuk op het eigendomsrecht

De door Chemours uitgestoten PFAS zijn neergeslagen op de percelen van particuliere eigenaren in de omgeving. Die neerslag heeft de percelen verontreinigd en beperkt het vrije en onbezorgde gebruik daarvan. Op degene wiens zaak op het perceel van een ander terechtkomt en diens eigendom belemmert, rust op grond van vaste jurisprudentie van de Hoge Raad de verplichting die toestand te beëindigen zodra hij daarvan weet, ook wanneer het ontstaan van die situatie hem niet kan worden verweten.

Deze aanwezigheid van PFAS op percelen die in gebruik zijn bij particulieren behoort niet tot het normale gebruiksrisico van eigendom. Concreet betekent deze vervuiling dat Omwonenden hun tuin, moestuin,

zandbak of erf niet meer zonder zorgen kunnen gebruiken. Zij moeten rekening houden met adviezen om geen of minder groenten uit eigen tuin, eieren van eigen kippen of lokaal gevangen vis te consumeren en vrezen gezondheidsrisico's van contact met verontreinigde grond. Zo zullen Omwonenden hun kinderen niet onbezorgd in de grond van hun tuin durven te laten wroeten. Ook het hergebruiken van grond is niet steeds mogelijk, althans niet zonder daarvoor aanzienlijke kosten te maken. Het normale gebruik van het perceel wordt dus ernstig beperkt. In sommige situaties gaat de vervuiling zelfs zover dat het onmogelijk zou zijn om als er nog geen woningen zouden staan op de onderliggende grond nieuwe woningen te bouwen, omdat de grond dusdanig vervuild is dat het nieuw bouwen van woningen op grond met dusdanig hoge (meet)waarden PFAS niet is toegestaan. Bovendien is verwijdering of sanering van PFAS-verontreiniging ingrijpend, kostbaar en technisch complex. Dit alles vormt een inbreuk op het eigendomsrecht van de Omwonenden.

Chemours is daarom gehouden de neerslag van PFAS uit de fabriek te Dordrecht op de percelen van de Omwonenden ongedaan te maken, althans, de daarmee gemoeide kosten te vergoeden. Het nalaten om die verontreiniging ongedaan te maken, vormt een zelfstandige onrechtmatige daad.

Schending wettelijke plichten & (vergunning)voorschriften

Zoals hierboven in het hoofdstuk over het wettelijk kader is toegelicht, rust op Chemours op grond van meerdere Europese en nationale regelingen een vergaande verplichting om emissies van PFAS zoveel mogelijk te voorkomen, te beperken en waar mogelijk ongedaan te maken. Deze bepalingen hebben gemeen dat zij niet slechts zien op naleving van concrete grenswaarden of vergunningvoorschriften, maar ook een zelfstandige verplichting bevatten om actief preventieve en beperkende maatregelen te treffen. De zorgplicht die op Chemours rust, is bovendien niet beperkt, maar gold reeds op het moment dat Chemours redelijkerwijs kon voorzien of vermoeden dat de uitstoot van PFAS nadelige gevolgen kon hebben.

Chemours kende deze nadelige gevolgen of had deze althans behoren te kennen, omdat zij al sinds de jaren zestig bekend was met de risico's van PFOA en ook al zeker sinds 1996 onderzoek deed naar de mogelijke risico's van andere PFAS zoals de door haar gebruikte GenX-stoffen. Dat betekent dat Chemours op grond van geldende regelgeving gehouden was om de uitstoot en verspreiding van PFAS zoveel mogelijk te voorkomen, de nadelige gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken en reeds ingetreden verontreiniging waar mogelijk ongedaan te maken. Het feit dat Chemours dit niet of althans veel te laat en in onvoldoende vergaande mate heeft gedaan, vormt een schending van de op haar rusten zorg- en minimalisatieverplichting.

Bovendien handelt Chemours met grote regelmaat in strijd met de voor haar geldende voorschriften – waaronder de op haar rustende vergunningsvoorschriften – en kreeg zij in dit verband al meerdere malen een last onder dwangsom opgelegd. Omdat deze normen mede de gezondheid en leefomgeving van omwonenden beschermen, leveren de overtredingen een zelfstandige grond voor aansprakelijkheid op.

Risicoaansprakelijkheid voor gevaarlijke stoffen (art. 6:175 BW)

Op grond van artikel 6:175 BW is degene die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf een stof gebruikt of onder zich heeft, terwijl van deze stof bekend is dat zij zodanige eigenschappen heeft dat zij een bijzonder

gevaar van ernstige aard voor personen of zaken oplevert, aansprakelijk is wanneer dit gevaar zich verwezenlijkt.

PFAS vallen onder het ruime stofbegrip. PFOA en GenX-stoffen zijn persistent, schadelijk en als zeer zorgwekkende stoffen aangemerkt; sinds november 2024 geldt die kwalificatie in Nederland voor alle PFAS. Chemours gebruikte deze stoffen bedrijfsmatig en kende hun bijzondere gevaren of behoorde deze te kennen. Het gevaar heeft zich verwezenlijkt door verhoogde blootstelling van omwonenden en verontreiniging van hun leefomgeving. De aansprakelijkheid geldt voor PFAS-emissies vanaf 1 februari 1995.

Vergunning vrijwaart niet voor aansprakelijkheid

Voor zover Chemours zich erop beroept dat haar emissies steeds binnen de grenzen van verleende vergunningen hebben plaatsgevonden, geldt dat dit haar niet vrijwaart van civielrechtelijke aansprakelijkheid. De vraag in hoeverre een verstrekte vergunning in het kader van de aansprakelijkheid relevant is, hangt steeds af van de omstandigheden van het geval, waaronder de aard van de vergunning die is verleend, het belang dat met de regeling waarop de vergunning berust wordt gediend, de informatie die bij het indienen van de vergunning is verstrekt en de belangen die in het kader van de vergunningverlening zijn meegewogen.

De aan Chemours verleende vergunningen zijn op onvolledige informatie gebaseerd, omdat Chemours de bevoegde instanties niet steeds transparant en volledig heeft geïnformeerd (zoals de rechtbank in de Gemeentezaak reeds heeft vastgesteld). Er is door Chemours bewust kennis achtergehouden, waardoor het zeer de vraag is of het bevoegd gezag zich destijds wel voldoende realiseerde dat er een vergunning werd verleend voor de emissie van stoffen met (ernstige) risico's voor zowel het milieu als de gezondheid van de Omwonenden. Ook meent de Stichting dat in het proces van de vergunningverlening onvoldoende oog is geweest voor de aard en ernst van de (potentiële) gevolgen voor de Omwonenden.

Recent zien wij bovendien ook bij ultrakorte keten PFAS, zoals TFA, dat Chemours opnieuw niet transparant is over (de risico's van) de door haar uitgestoten stoffen. Chemours heeft pas vanaf 2022 vergunningen voor lozing van deze stoffen aangevraagd nadat de aanwezigheid TFA was aangetoond door de toezichthouder DCMR. Dit terwijl Chemours deze stoffen voor die tijd al in grote hoeveelheden (onvergund) loosde. Chemours kreeg in de jaren vanaf 2023 verschillende malen een last onder dwangsom opgelegd vanwege onvergunde lozingen en werd op de vingers getikt omdat zij in haar vergunningaanvragen te weinig informatie opneemt om de (eco)toxicologische effecten van deze stoffen goed te kunnen beoordelen. Ondertussen komt steeds meer onderzoek beschikbaar waaruit blijkt dat er ook ten opzichte van TFA concrete aanleiding is voor zorgen over de toxiciteit, en mogelijke gezondheidseffecten op de vruchtbaarheid, het ongeboren kind en de lever in het bijzonder. De informatie die in de vergunningsaanvragen wel verstrekt wordt, blijkt bovendien lang niet altijd volledig, zelfs niet na herhaalde verzoeken tot het aanvullen van deze informatie.

Het patroon dat Chemours in het kader van haar vergunningaanvraag onvoldoende aandacht en transparantie betracht ten aanzien van de (mogelijke) gezondheidsrisico's van door haar gebruikte stoffen, blijft zich dus herhalen. Het valt op dat nieuwe stoffen en de daarmee gepaard gaande risico's, ook als deze

binnen Chemours al wel bekend zijn, niet actief gemeld worden. Pas eerst nadat deze stoffen publiekelijk in de aandacht komen te staan en/of onderwerp worden van verscherpt toezicht en handhaving, wordt actie ondernomen. Dat geeft te denken over de door Chemours uitgestoten PFAS die op dit moment nog niet onderwerp van (publieke) aandacht zijn en/of in de vergunningsaanvragen nog niet of nauwelijks aan bod komen.

Daar komt bij dat Chemours de voorschriften van de aan haar verleende vergunning(en) met enige regelmaat aantoonbaar heeft overtreden.

SCHADE EN VORDERINGEN

De Stichting eist dat Chemours zo spoedig mogelijk stopt met het veroorzaken van nieuwe PFAS-schade, in welke vorm dan ook. Daarom vordert de Stichting allereerst dat Chemours de uitstoot van PFAS zo snel als mogelijk beëindigt, met als alleruiterste einddatum 31 december 2030 dan wel – mocht dat eerder zijn - twee jaar na datum vonnis. Chemours dient, onder straffe van een dwangsom, binnen drie maanden na datum vonnis een plan te presenteren dat dit waarborgt.

Daarnaast vordert de Stichting dat Chemours de Omwonenden financieel compenseert voor de door de uitstoot van PFAS ontstane schade, bestaande uit (i) immateriële schade vanwege een aantasting in de persoon op andere wijze, (ii) gederfd woongenot en (iii) de schade die voortvloeit uit de verontreiniging van particuliere gronden.

Dit leidt concreet tot de volgende vorderingen:

PETITUM

De Stichting vordert dat het uw rechtbank behage om bij vonnis, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

Verzoek aanwijzing Exclusieve Belangenbehartiger (artikel 1018e lid 1 Rv).

1. De Stichting aan te wijzen als exclusieve belangenbehartiger.

Nauw omschreven groep (artikel 1018e lid 2 Rv)

2. Te bepalen dat de Stichting in deze collectieve actie de belangen behartigt van de Omwonenden, zoals door de Stichting in deze dagvaarding gedefinieerd.

Verklaringen voor recht

<u>Primair</u>

3. Voor recht te verklaren dat gedaagden gezamenlijk of ieder voor zich jegens Omwonenden onrechtmatig hebben gehandeld in de zin van artikel 6:162 BW door de toezichthoudende instanties en/of Omwonenden niet, althans onvolledig en/of te laat in te lichten over de effecten en risico's van de uitstoot van PFAS voor mens en milieu, waardoor de uitstoot van PFAS in gevaarlijke hoeveelheden decennialang heeft kunnen voortduren;

4. Voor recht te verklaren dat gedaagden gezamenlijk of ieder voor zich jegens Omwonenden onrechtmatig hebben gehandeld in de zin van artikel 6:162 BW, althans onrechtmatige hinder hebben toegebracht aan Omwonenden in de zin van artikel 5:37 BW en/of art. 6:162 BW, door Omwonenden, hun eigendom en hun leefomgeving decennialang bloot te stellen aan de uitstoot van PFAS in de wetenschap welke gevolgen dit voor Omwonenden en hun leefomgeving zou (kunnen) hebben;

5. Voor recht te verklaren dat gedaagden gezamenlijk of ieder voor zich jegens Omwonenden onrechtmatig hebben gehandeld door de uitstoot van PFAS niet te staken, dan wel niet, althans niet op eigen initiatief, zoveel mogelijk te beperken, zodra zij op de hoogte raakten van de risico's van PFAS voor mens en milieu;

6. Voor recht te verklaren dat gedaagden gezamenlijk of ieder voor zich door de uitstoot van PFAS een inbreuk hebben gemaakt op het eigendomsrecht van Omwonenden door de bodem van hun percelen te verontreinigen met PFAS;

7. Voor recht te verklaren dat gedaagden gezamenlijk of ieder voor zich onrechtmatig jegens Omwonenden hebben gehandeld door de bodemverontreiniging die zij met de uitstoot van PFAS op de percelen in eigendom van Omwonenden hebben veroorzaakt niet te saneren of ongedaan te maken;

8. Voor recht te verklaren dat gedaagden hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de door de Omwonenden als gevolg van hun onrechtmatig handelen geleden en nog te lijden materiële en immateriële schade en gehouden zijn die te vergoeden.

<u>Subsidiair</u>

9. Voor zover één of meerdere van de hiervoor gevorderde verklaringen voor recht niet in de voorgestelde formulering voor toewijzing in aanmerking komt of komen, daarvoor in goede justitie een aangepaste verklaring voor recht in de plaats te stellen die wel toewijsbaar is.

Vordering tot uitfasering van de uitstoot van PFAS

10. Gedaagden te bevelen om per 31 december 2030, dan wel – mocht dat eerder zijn – binnen twee jaar na datum vonnis, althans een door uw rechtbank in goede justitie vast te stellen datum, ieder gebruik en iedere uitstoot (naar lucht, water of anderszins) van PFAS zoals in deze dagvaarding gedefinieerd en/of iedere andere stof, voor zover die stof niet als PFAS kwalificeert, die in het milieu

tot PFAS kan afbreken volledig te staken en te blijven staken.

11. Gedaagden te bevelen om binnen drie maanden na datum vonnis, althans binnen een door uw Rechtbank in een goede justitie te bepalen termijn, een concreet plan te presenteren en te implementeren voor de volledige en blijvende beëindiging van ieder gebruik en iedere uitstoot (naar lucht, water of anderszins) van PFAS zoals in deze dagvaarding gedefinieerd en/of iedere andere stof, voor zover die stof niet als PFAS kwalificeert, die in het milieu tot PFAS kan afbreken, waarbij:
    a) De uitfasering uiterlijk op 31 december 2030 dan wel – mocht dat eerder zijn – twee jaar na datum vonnis, althans een door uw rechtbank in goede justitie te bepalen datum, zal zijn voltooid en ieder gebruik of uitstoot van PFAS na die datum zal worden gestaakt en gestaakt zal blijven.
    b) De totale jaarlijkse uitstoot van PFAS tot aan het moment waarop PFAS volledig zal zijn uitgefaseerd ieder jaar lager zal zijn dan het jaar ervoor.
    c) Gedaagden aan de Stichting uiterlijk op de dag van de presentatie van het plan een kopie van het plan zullen toesturen.

12. Gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot betaling aan de Stichting van een dwangsom van EUR 5.000.000 voor iedere maand dat de uitstoot van PFAS voortduurt na 31 december 2030, althans de door uw rechtbank in goede justitie vast te stellen datum van volledige uitfasering.

13. Gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot betaling aan de Stichting van een dwangsom van EUR 100.000, althans een door uw rechtbank in goede justitie te bepalen bedrag, voor iedere dag dat zij te laat zijn met de presentatie van het onder 11 van dit petitum bedoelde plan voor uitfasering met een maximum van EUR 50.000.000.

14. Gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot betaling aan de Stichting van een dwangsom van EUR 50.000.000 voor ieder jaar, dat de totale uitstoot van PFAS door Gedaagden de totale uitstoot van het jaar ervoor overschrijdt.

Steeds onder de bepaling dat de Stichting de dwangsom zal verdelen en uitkeren onder de Omwonenden, op een door uw rechtbank vast te stellen wijze, na aftrek van haar kosten.

Vorderingen tot (collectieve) schadevergoedingen

<u>Vergoeding van immateriële schade</u>

15. Gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot betaling, binnen een termijn van vier weken na betekening van het vonnis, aan de Stichting, althans een door de Stichting ten behoeve van de afwikkeling op te richten stichting, van een conform de uitgangspunten zoals geschetst in par. 27.46 t/m 27. 51, althans in goede justitie, vast te stellen bedrag ter vergoeding van de door Omwonenden geleden immateriële schade.

<u>Vergoeding van gederfd woongenot</u>

16. Gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot betaling, binnen een termijn van vier weken na betekening van het vonnis, aan de Stichting, althans een door de Stichting ten behoeve van de afwikkeling op te richten stichting, van een conform de uitgangspunten zoals geschetst par. 27.19 t/m par. 27.25, althans in goede justitie, vast te stellen bedrag ter vergoeding van het door de Omwonenden gederfd woongenot.

<u>Vergoeding voor de verontreinigde grond</u>

17. Gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot betaling aan de Stichting, althans een door de Stichting ten behoeve van de afwikkeling op te richten stichting, binnen een termijn van vier weken na betekening van het vonnis, van:

a) *Vergoeding van kosten van verkennend bodemonderzoek*
   - Een bedrag van EUR 3.000 per perceel voor een verkennend bodemonderzoek voor ieder perceel van een Woningeigenaar dat blijkens het Terrascan rapport ligt in een gebied waar de P95-score van de bodemverontreiniging in de bovengrond of ondiepe ondergrond boven de volgende grenswaarde ligt:
     - primair: 7 µg/kgds PFOA zonder bodemtypecorrectie,
     - subsidiair: 7 µg/kgds PFOA met bodemtypecorrectie,
     - meer subsidiair: 30 µg/kgds PFOA zonder bodemtypecorrectie,

     althans (meest subsidiair) een door uw rechtbank in goede justitie te bepalen concentratie.

b) *Schadevergoeding ter hoogte van de kosten van sanering*
   - Een schadevergoeding voor ieder perceel waarvan uit het verkennend bodemonderzoek blijkt dat de cumulatieve concentratie van PFAS-30 en Gen X uitgedrukt in PEQ hoger is dan een grenswaarde van:
     - primair: 7 µg/kgds PEQ zonder bodemtypecorrectie,
     - subsidiair: 7 µg/kgds PEQ met bodemtypecorrectie,
     - meer subsidiair: 30 µg/kgds PEQ zonder bodemtypecorrectie,

     althans (meest subsidiair) een door uw rechtbank in goede justitie te bepalen concentratie.

   - waarbij het te betalen bedrag per perceel wordt vastgesteld:
     - primair: op basis van de totale (gemiddelde) saneringskosten zoals door Terrascan in het Terrascan-rapport beschreven,
     - subsidiair: op de minimale saneringskosten zoals door Terrascan in het Terrascan-rapport beschreven,

     althans (meer subsidiair) op een door uw rechtbank in goede justitie te bepalen bedrag

Steeds onder de bepaling dat als gedurende de schadeafwikkeling blijkt dat de betaalde vergoedingen voor bodemonderzoeken en/of saneringskosten ontoereikend zijn, gedaagden op eerste verzoek van de Stichting nadere betalingen zullen verrichten die dekkend zijn voor de, alsdan door de Stichting te begroten, nader vereiste kosten.

Vordering tot vergoeding van (buitengerechtelijke) kosten

18. Gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot vergoeding van redelijke en evenredige proceskosten en overige kosten van deze procedure aan de Stichting, een en ander zoals nader te begroten, bestaande uit:

    a) de (buitengerechtelijke) kosten van de Stichting op grond van artikel 6:96 BW, te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf de datum van het in dezen te wijzen vonnis tot aan de dag der algehele voldoening,

    b) de door de Stichting aan de procesfinancier te betalen overeengekomen vergoeding zoals neergelegd in de financieringsovereenkomst.

    c) de volledige kosten voor de afwikkeling en distributie van alle schade.

Vergoeding van proceskosten

19. Gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot vergoeding van:

    Primair:
    De volledige proceskosten van de Stichting, waaronder de nakosten, te vermeerderen met de wettelijke rente over al deze kosten vanaf de datum van het in deze te wijzen vonnis tot aan de dag der algehele voldoening,

    Subsidiair:
    De proceskosten op de voet van artikel 237 Rv en de nakosten conform het liquidatietarief

    Zowel primair als subsidiair:
    Over de kosten wettelijke rente toe te wijzen met ingang van de 15e dag na de datum van het in deze te wijzen vonnis.

Deze zaak wordt behandeld door mrs. M. Bacon, H.P. Verdam en C. Jeloschek van Kennedy Van der Laan, Postbus 58188 te (1040 HD) Amsterdam.